

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ПОНЯТТЯ "КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКА БАНКУ"

Анотація. Досліджено сутність економічної категорії "кредитоспроможність". На основі проведеного контент-аналізу узагальнено поняття "кредитоспроможність позичальника банку". Встановлено основні відмінності та взаємозв'язок дефініцій "платоспроможність" та "кредитоспроможність".

Аннотация. Исследована сущность экономической категории "кредитоспособность". На основе проведенного контент-анализа обобщены понятия "кредитоспособность заемщика банка". Установлены основные различия и взаимосвязь дефиниций "платежеспособность" и "кредитоспособность".

Annotation. The essence of the economic category of "creditworthiness" is studied. On the basis of a content analysis the concept of "creditworthiness" of the borrower is summarized. The basic differences and relationship between definitions "solvency" and "creditworthiness" are determined.

Ключові слова: кредитоспроможність позичальника банку, платоспроможність, фінансовий стан позичальника.

У процесі здійснення кредитної діяльності перед будь-яким банком постає необхідність оцінки кредитоспроможності позичальників. Її достовірність істотно впливає як на результати конкретних кредитних угод, так і на ефективність банківського кредитування загалом. Основною метою здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника для банківської установи є уникнення кредитних ризиків від неповернення кредиту. Точність оцінки важлива також і для клієнтів банку, оскільки від неї залежить не тільки рішення про надання кредиту, а й окремі умови кредитної угоди.

Дослідженням питань щодо оцінювання кредитоспроможності клієнтів банку займалось багато науковців та практиків, таких як: Г. Берегова, В. Вітлінський, В. Галасюк, А. Гідулян, С. Ільясов, В. Лагутін, А. Поездник та ін. [1 – 7].

Метою статті є визначення змістового наповнення поняття "кредитоспроможність" як визначальної економічної характеристики фізичних та юридичних осіб – позичальників банківської установи.

Дослідження існуючих підходів до трактування терміна "кредитоспроможність" показало, що їх основні відмінності базуються на певних проблемах розвитку банківської системи у сучасних умовах за критеріями, які формують сутність кредитоспроможності.

У таблиці наведено результати узагальнення визначення поняття "кредитоспроможність".

Таблиця

Визначення поняття "кредитоспроможність"

№ з/п	Автори	Визначення
1	2	3
1	Берегова Г. І., Лабецька Л. М. [1]	Кредитоспроможність – це здатність позичальника у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями
2	Галасюк В. В. [3]	Кредитоспроможність – це спроможність позичальника при конкретних умовах кредитування у повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності
3	А. Гідулян [4]	Кредитоспроможність – це комплексна якісна оцінка, результат аналізу, під час якого накопичується необхідна для прийняття рішення інформація
4	Ільясов С. М. [5]	Кредитоспроможність – це наявність передумов для отримання кредиту, що підтверджують спроможність повернути його

Закінчення таблиці

1	2	3
---	---	---

5	Лагутін В. Д. [6]	Кредитоспроможність позичальника – це його спроможність повністю і своєчасно розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями
6	Поездник О. І. [7]	Кредитоспроможність – це комплексне поняття, яке характеризує спроможність та готовність позичальника до здійснення кредитної операції, яка оцінюється банком з огляду на фінансово-економічне становище позичальника та на якість зробленої ним кредитної пропозиції, а також з точки зору прийнятності для банку кредитора кредитного ризику й можливості керувати ним

У даний час переважна частина економістів визнає, що кредитоспроможність – це спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі та у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями [1; 3].

Окремі науковці розглядають сутність кредитоспроможності, як якісну оцінку позичальника, яка дається банком для вирішення питання про можливість і умови кредитування та дозволяє передбачити ймовірність своєчасного повернення позичок та їх ефективного використання, як наявність передумов для отримання кредиту, що підтверджують спроможність повернути його [4; 5].

На основі проведеного автором контент-аналізу, пропонується узагальнене трактування терміна "кредитоспроможність позичальника банку". "Кредитоспроможність позичальника банку" – це комплексна якісна оцінка позичальника, що характеризує наявність передумов для отримання кредиту, яка підтверджує його спроможність у повному обсязі та у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

Незважаючи на те, що в сучасній економічній науці існує велика кількість трактувань визначення поняття "кредитоспроможність", серед науковців немає єдиного погляду щодо його змістовного наповнення та відмінності від поняття "платоспроможність".

Так, група авторів під керівництвом Вітлінського В. В. [2], даючи характеристику цим категоріям, зазначають, що кредитоспроможність є вужчим поняттям, ніж платоспроможність, тобто кредитоспроможність характеризує можливість погашення лише позикової заборгованості. Однак слід зазначити, що на відміну від платоспроможності, характеристика кредитоспроможності повинна бути дещо іншою, оскільки погашення позик можна здійснити за рахунок виручки від реалізації ліквідного майна, яке придбано банком у заставу під позику. Погашення позики може бути здійснене також завдяки гарантії чи за рахунок страхування. Погоджується з цією думкою і Лагутін В. Д. [6], вважаючи, що кредитоспроможність – поняття вужче, ніж платоспроможність, адже погашення позики – це лише один із видів заборгованості, яку може мати підприємство. Таким чином, автори вказують на підпорядкованість категорії "кредитоспроможність" категорії "платоспроможність".

Дещо інший погляд на взаємозв'язок і відмінність понять "кредитоспроможність" та "платоспроможність" висловлює Галасюк В. В. [3], який зазначає, що платоспроможність – це здатність підприємства виконувати зобов'язання. При цьому він вказує, що свої зобов'язання підприємство може погасити не лише грошовими коштами, а й іншими видами активів – готовою продукцією, товарами тощо. Також автор наголошує на тому, що потенційним джерелом погашення кредиту повинні бути виключно грошові кошти, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності [3]. Із такого трактування можна зрозуміти, що платоспроможність включає у себе кредитоспроможність.

Поездник О. І. [7] дотримується протилежної думки й наполягає, що кредитоспроможність, безумовно, є ширшим поняттям, в яке на правах елемента входить поняття платоспроможності, певним чином виступаючи її характеристикою.

Отже, можна зробити висновок, що не слід отожднювати кредитоспроможність з платоспроможністю або вважати її складовою, і навпаки, оскільки платоспроможність, при якій здійснюється оцінка фінансового стану клієнта на певну дату (за сукупністю коефіцієнтів ліквідності), не може виступати достатньою підставою для оцінювання перспектив повернення ним кредиту.

Таким чином, у статті досліджено сутність економічної категорії "кредитоспроможність". За результатами контент-аналізу узагальнено поняття "кредитоспроможність позичальника банку" та встановлено, що поняття "платоспроможність" та "кредитоспроможність" хоча і є взаємопов'язаними між собою, не мають розглядатись як однопорядкові та окремі складові один одного.

Наук. керівн. Рац О. М.

Література: 1. Берегова Г. І. Методи аналізу кредитного ризику та побудова моделі оцінки кредитоспроможності позичальника / Г. І. Берегова, Л. М. Лабецька // Регіональна економіка. – 2005. – № 4. – С. 113–122. 2. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посібн. / за ред. В. В. Вітлінського. – К. : Знання, 2000. – 251 с. 3. Галасюк В. В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? / В. В. Галасюк // Вісник НБУ. – 2009. – № 5. – С. 54–56. 4. Гідулян А. Актуальні питання поліпшення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банками України / А. Гідулян // Вісник НБУ. – 2012. – № 1. – С. 50–53. 5. Ильясов С. М. Об оценке кредитоспособности банковского заемщика / С. М. Ильясов // Деньги и кредит. – 2005. – № 9. – С. 28–34. 6. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – К. : ТОВ "Знання", КОО, 2000. – 215 с. 7. Поездник А. И. Анализ и внутрибанковский контроль кредитоспособности заемщика : автореф. дис. канд. эконом. наук / А. И. Поездник. – М., 1999. – 23 с.